

10.Постанова Кабінет Міністрів України «Про затвердження Порядку реалізації права на академічну мобільність» від 12 серпня 2015 р. No 579. м. Київ –Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#Text>

11.Постанова Кабінет Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо врегулювання питань академічної мобільності» від 13 травня 2022 р. No 599, м. Київ –Режим доступу:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/599-2022-%D0%BF#Text>

12.Еразмус+ . [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <https://erasmusplus.org.ua/>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-677-5-22>

**RENEWAL OF PROCEDURAL DEADLINES
IN WARTIME: PROBLEMS OF PROOF AND APPROACHES
OF THE SUPREME COURT**

**ПОНОВЛЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ В УМОВАХ
ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ ДОКАЗУВАННЯ ТА ПІДХОДИ
ВЕРХОВНОГО СУДУ**

Rubinsky M. M.

*Postgraduate Student, Department of
Law Enforcement Activities,
Educational and Scientific
Law Institute,
Vasyl Stefanyk Carpathian National
University
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

Рубінський М. М.

*аспірант кафедри правоохоронної
діяльності
Навчально-науковий юридичний
інститут
Карпатського національного
університету імені Василя
Стефаніка
м. Івано-Франківськ, Україна*

В умовах повномасштабної війни питання поновлення процесуальних строків набуло особливої практичної ваги, оскільки доступ до правосуддя дедалі частіше залежить не лише від знання норми, а й від здатності сторони належно довести, чому саме процесуальна дія не була вчинена вчасно. Чинне процесуальне законодавство України виходить із загального правила, за яким пропущений строк може бути поновлений судом за заявою учасника справи, якщо причини пропуску визнаються поважними. Такі положення прямо закріплені, зокрема, у статті 127 ЦПК України,

статті 119 ГПК України та статті 121 КАС України [1]. Водночас процесуальні кодекси не передбачили автоматичного зупинення чи продовження всіх строків у зв'язку з воєнним станом, а Закон України «Про правовий режим воєнного стану» лише встановлює, що правосуддя здійснюється судами і скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства не допускається [2].

Саме тому ключова проблема полягає не у формальному посиланні на війну, а у доказуванні конкретних обставин, які об'єктивно перешкодили особі реалізувати своє процесуальне право у визначений законом строк. Верховний Суд послідовно виходить із того, що сам по собі факт запровадження воєнного стану не є безумовною підставою для поновлення строку. Такий висновок чітко сформульований Великою Палатою Верховного Суду у постанові від 10 листопада 2022 року у справі № 990/115/22: підставою можуть бути лише ті обставини, що виникли внаслідок запровадження воєнного стану та унеможливили вчинення процесуальної дії протягом установленого строку. Аналогічний підхід відтворено й в оглядах практики Касаційного господарського суду та матеріалах Верховного Суду за 2022–2026 роки. Звідси випливає перший базовий висновок: для позитивного вирішення питання про поновлення строку недостатньо загальної тези про небезпеку, складність пересування чи наявність воєнного стану в державі. Заявник повинен показати причинно-наслідковий зв'язок між конкретною воєнною обставиною і неможливістю подати скаргу, заяву, докази чи інший процесуальний документ. Верховний Суд прямо наголошує, що необхідним є наведення конкретних обставин, надання доказів на підтвердження їх існування, а також доведення їх впливу на своєчасність реалізації особою своїх прав. Отже, предметом доказування стає не сама війна як загальний режим, а її індивідуалізований вплив на конкретного учасника процесу.

У цьому аспекті найбільш проблемним є саме стандарт доказування. На практиці суди очікують від заявника не абстрактних пояснень, а документально підтверджених фактів: довідок про перебування на тимчасово окупованій території або в зоні активних бойових дій, підтверджень евакуації, мобілізації, проходження служби, перебування в лікарні, відсутності доступу до офісу, архівів чи засобів зв'язку, доказів знищення майна, тривалих відключень електроенергії або інтернету саме в критичний період, коли мала бути вчинена процесуальна дія. Важливим є також часовий критерій: сторона повинна пояснити не лише, чому строк був пропущений, а й чому відповідний документ не був поданий одразу після усунення перешкоди. Такий підхід простежується, зокрема, в огляді КГС ВС, де наголошено, що заявник

має довести, яким саме чином воєнний стан зумовив пропуск строку, і чому процесуальна дія не могла бути вчинена в найкоротший термін.

Показовим є й те, що Верховний Суд не заперечує можливості визнання воєнних обставин поважними причинами, але оцінює це суворо індивідуально. В одному з узагальнень КГС ВС прямо зазначено, що якщо початок і завершення строку припали на період повномасштабного вторгнення, ця обставина *могла* унеможливити своєчасне звернення до суду, однак лише за умови подання належних доказів. Отже, війна не нівелює процесуальну дисципліну, а лише змінює зміст належного обґрунтування поважності причин. Судова практика фактично формує баланс між принципом правової визначеності та необхідністю зберегти реальний доступ до правосуддя для осіб, які постраждали від бойових дій. Ще однією важливою проблемою є розмежування поновлення строку, встановленого законом, і продовження строку, встановленого судом. Процесуальні кодекси виходять із того, що продовження можливе до спливу строку, тоді як поновлення застосовується вже після його пропуску. Крім того, ЦПК і ГПК прямо вимагають, щоб одночасно із поданням заяви про поновлення строку була вчинена і сама процесуальна дія, щодо якої цей строк пропущено. Так це означає, що клопотання без самої апеляційної чи касаційної скарги, без доказів або без іншого документа, як правило, не відповідає процесуальному закону [3].

Таким чином, підходи Верховного Суду у справах про поновлення процесуальних строків в умовах війни можна звести до кількох засадничих положень. По-перше, воєнний стан не зупиняє автоматично перебіг процесуальних строків. По-друге, поновлення можливе лише за наявності конкретних, доведених і причинно пов'язаних із війною перешкод. По-третє, суд оцінює не загальний суспільний контекст, а індивідуальну процесуальну ситуацію заявника. По-четверте, після усунення перешкоди особа повинна діяти без невиправданої затримки. Саме такий підхід забезпечує одночасно і гнучкість правосуддя в екстремальних умовах, і збереження принципу юридичної визначеності, без якого неможливе справедливе судочинство.

Література:

1. Про державні цільові програми : Закон України від 14.09.2004 № 1914-IV. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 14.03.2026).

2. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада

України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 10.03.2026).

3. Про Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 15.03.2026).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-677-5-23>

ENVIRONMENTAL INNOVATIONS AS AN ESG INSTRUMENT: LEGAL MECHANISMS FOR IMPLEMENTATION

ЕКОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ESG: ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Savchuk O. O.

*Doctor of Law (PhD),
Senior Researcher,
Associate Professor of the
Environmental Law department,
Yaroslav Mudryi National
Law University
Kharkiv, Ukraine*

Савчук О. О.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри екологічного права
Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Butenko V. B.

*PhD in Law, Assistant at the Law
Department of National Aerospace
University – “Kharkiv Aviation
Institute” NAU “KhAI”,
The head of the Shchastia district,
Prosecutor's Office of Luhansk region
Kharkiv, Ukraine*

Бутенко В. Б.

*кандидат юридичних наук,
асистент кафедри права
Національний аерокосмічний
університет,
керівник Щастинської окружної
прокуратури Луганської області
м. Харків, Україна*

В умовах глобальних екологічних викликів, зокрема зміни клімату, виснаження природних ресурсів та зростання антропогенного навантаження на довкілля, питання впровадження ефективних інструментів забезпечення сталого розвитку набуває особливої актуальності. Одним із ключових підходів до вирішення цих проблем є інтеграція принципів ESG (Environmental, Social, Governance) у діяльність держав, бізнесу та фінансових інституцій. У цьому контексті екологічні інновації виступають важливим інструментом досягнення